

van De Zuttere. R. Verdeyen gaf een afbeelding van dit titelblad in zijn uitgave van de *Colloquia et dictionariolum septem linguarum* (Antwerpen 1926, dl. I bij blz. XCIX), waar men het boek zelf als nr. 18 beschreven vindt. Het eenige bekende exemplaar bevindt zich in de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam.

Hoewel mij persoonlijk geen exemplaar ervan in handen is gekomen neem ik hier toch in de reeks op:

7. *'t Nieuwe Testament, na de Copye van Nicolaes Biestkens van Diest. Rotterdam, bij Dierick Mullem. 1579. in 8°.* De titel komt letterlijk zoo voor als nr. 431 in den catalogus van de verkooping der bibliotheek van Is. le Long bij Salomon Schouten te Amsterdam in 1744 op 17 Augustus en volgende dagen; het jaartal en de daarbij passende spelling van den naam van den drukker geven goeden grond om den titel voor nauwkeurig, zooal niet volledig, te houden. Dit is dan een van de vier in Le Long's Boekzaal der Nederduytsche Bijbels vermelde uitgaven, hoewel hij daar (blz. 690 en 691) bij de twee Nieuwe Testamenten naar de kopije van Biestkens uit de jaren 1579 en omstr. 1581 als formaat opgeeft 12°. Van het jaar 1581 vermeldt hij (blz. 570) bovendien een folio-bijbel naar de kopie van Liesveldt:

8. *De Bibel in duyts* (exemplaar te Leiden in de Bibliotheek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde). Een dergelijke druk van 1593, door Le Long eveneens genoemd, komt beneden op dat jaar ter sprake (nr. 18).

Deze Biestkens-bijbel (7) doet reeds betrekking tot de Doopsgezinden vermoeden. Sterker nog spreekt daarvoor dat Mullem in 1582 de oudste uitgave drukt van het liederboek van Hans de Ries:

9. *Lietboek inhoudende Schriftuerlijcke Vermaenliederen, Claechliederen, Gebeden...* enz. in zes gedeelten, tezamen ongeveer 170 bladen tellende, met muzieknoten, waarvan de Bibliotheek der Doopsgezinde Gemeente te Amsterdam een exemplaar bezit.

Als laatste nummer van deze periode noemen wij dan nog:

10. *Placcaet ende ordonnantie, beroerende den tijt van*